

Justiitsministeerium

Suur-Ameerika 1,
Tallinn, 15006
info@just.ee

20.10.2023 nr 030/1.1-8

Sihtasutus Kodanikuühiskonna Sihtkapital (KÜSK) on kaasatud esitama omapoolsed ettepanekud Euroopa Komisjoni uue loodava direktiivi kohta, mille kohaselt kehtestatakse liikmesriikide õigussüsteemides täiendav õiguslik vorm –

Euroopa piiriülene assotsiatsioon (inglisekeelse lühendiga ECBA),

mis on spetsiaalselt loodud piirülestel eesmärkidel ning peaks algatuse kohaselt vähendada tunnustamise ja asutamise õigus- ja halduskoormust teises liikmesriigis tegutsevatele mittetulundusühingutele.

Faktid, mis on olulised selle arvamuse koostamisel:

- Kavandatavas direktiivis ettenähtud sätted ei nõua liikmesriikide territooriumil asutatud mittetulundusühingute olemasolevaid vorme reguleerivate õigusaktide muutmist.
- Direktiivi ettepanek ei hõlma nt maksustamist ja nendes küsimustes, mida direktiiv ei hõlma, peavad liikmesriigid kohtlema ECBAid samamoodi nagu võrreldavaid riiklikke mittetulundusühinguid, austades sellega liikmesriikide traditsioone selles valdkonnas ja mõjutamata olemasolevaid ühendusi.
- Kui ECBA on asutatud ühes liikmesriigis, tunnustatakse seda ettepaneku kohaselt automaatselt ja see võib tegutseda kõigis liikmesriikides, sh osaleda majandustegevuses, võimaldades seeläbi mittetulundusühingutel rakendada täielikult oma ühiskondlikku ja majanduslikku potentsiaali Euroopa Liidus.
- ECBA-d on mõeldud eksisteerima teiste riiklike ühenduste kõrval liikmesriikide tasandil.

(allikas: Direktiivi eelnõu eesti keeles -

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023PC0516>)

Miks sellist regulatsiooni on vaja?

Euroopa Komisjoni mõjuhinnangus tehti kindlaks, et enamikus liikmesriikides kehtib ühingute suhtes spetsiaalne regulatsioon. Üldiselt on tegemist kõikehõlmavate seadustega, mis reguleerivad ühinguid üksikasjalikult. Ühingute liikuvuse ja tegevuse seisukohast olulised piiriülelised aspektid ei ole üheski liikmesriigis siiski täielikult reguleeritud

Praegu ei kooskõlasta liikmesriigid piisavalt oma tegevust mittetulundusühingute piiriülese majandustegevuse, nende liikuvuse ning siseturuvabaduste kasutamise võimaluste hõlbustamiseks. Kuigi selline kooskõlastamine on teoreetiliselt võimalik, tundub see lähitulevikus ebatõenäoline. Näiteks pärast seda, kui komisjon võttis 2005. aastal tagasi ettepaneku luua Euroopa ühingu põhikiri, on ainult kolm liikmesriiki võtnud vastu õigusakte, et hõlbustada mittetulundusühingute piiriülest tegevust registreerimiskohustuste abil. Eelkõige on liikmesriikide individuaalsed meetmed või tegevusetus keskendunud peamiselt mittetulundusühingute reguleerimisele nende konkreetses riigisisises kontekstis ega käsitle piiriülest mõõdet, välja arvatud mõnes üksikus liikmesriigis.

Direktiivil on üksnes piiriülene suunitlus, kuna sellega luuakse õiguslik vorm, mis on suunatud mittetulundusühingutele, kes on huvitatud tegutsemisest rohkem kui ühes liikmesriigis (Euroopa piiriülene ühing), ja nähakse ette selle tegutsemise tingimused, ning direktiivi eesmärk on aidata neil mittetulundusühingutel täiel määral kasutada siseturu vabadusi tänu nende juriidilise isiku staatuse tunnustamisele kogu liidus ja suuremale selgusele haldusmenetlustes, mida kohaldatakse piiriülese tegutsemise korral.

(allikas: Direktiivi eelnõu eesti keeles -

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023PC0516>)

SA Kodanikuühiskonna Sihtkapitali põhikirjaline eesmärk ja tegevused

Kodanikuühiskonna Sihtkapitali põhikirjaline eesmärk on võimestatud avalikes huvides tegutsevad vabaühendused, tugev kodanikuühiskond ja aktiivsed inimesed. Ettepaneku elluviimiseks arendab KÜSK programme ja eraldab sihtotstarbelisi toetusi. Seda teeb KÜSK koostöös maakondlike arenduskeskuste MTÜ konsultantidega (MAK konsultandid). Seega on meie ettepaneku aruteludesse kaasatud ka MAK konsultandid. Kodanikuühiskonna Sihtkapitali strateegia aastateks 2021 – 2024 aluseks on Riigikogus 12. detsembril 2002. aastal heaks kiidetud Eesti kodanikuühiskonna arengu kontseptsioon ning Vabariigi Valitsuse Kodanikuühiskonna programm aastateks 2021 – 2024. Eelnevale tuginedes on KÜSKi üheks suunaks rahvusvahelise koostöö arendamine, sealjuures on oluline, et ka väiksemad ja kohalikud ühendused saaksid rahvusvahelist koostööd teha. Selleks on ette nähtud toetusmeetmed. KÜSK on Euroopa Liidu kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi CERV kontaktpunkt Eestis. CERV programmis on läbivalt oluline rahvusvaheliste partnerite vaheline koostöö.

(allikas: KÜSK põhikiri ja strateegia - <https://kysk.ee/meist/>)

Ettepanek

- Tuleks vältida olukorda, kus uue direktiiviga toetatavad piiriülesed assotsiatsioonid on eelisolukorras nende mittetulundusühingutega võrreldes, kellel ei ole rahvusvahelisi ja usaldusväärseid partnereid. Seega seab näiteks rahvusvahelise partnerluse nõue CERV programmis eelisolukorda just need organisatsioonid, kes ongi loodud piiriülese suunitlusega.

Ettepaneku eelnõu koostas

Katre Tamm

KÜSK koordinaator

20.10.2023